

انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران

کارگاه آموزشی

چگونه می توان یک مقاله باکیفیت و قابل چاپ نوشت؟

رحمت الله فتاحی

معلم علم اطلاعات و دانش شناسی

آذر ۱۳۹۶

آنچه ارائه خواهد شد

- ▶ چرا این کارگاه؟ طرح چند پرسش
- ▶ ارزش پژوهش، نوشتن و نشر
- ▶ جایگاه مقاله تحقیقی در تولید و نشر دانش
- ▶ پیشنیاز نوشتن: ملاحظات کلی در باره نوشتن
- ▶ پنج اصل نگارش علمی
- ▶ مراحل عمده نوشتن يك مقاله تحقیقی
- ▶ معیارهای ارزیابی نوشته های پژوهشی
- ▶ تحلیل یک مقاله پژوهشی

تمرینها

- ▶ نوشتن اصول و معیارهای نگارش کیفی
- ▶ نوشتن سیاهه ای از مراحل کار تهیه و نگارش مقاله
- ▶ تهیه سیاهه ای از پیش نیازها و ملاحظات در کار نوشتن
- ▶ تحلیل بخشهای مقاله

جایگاه مقاله پژوهشی

- ▶ رشد آگاهی های انسان (دانش عمومی و تخصصی)
- ▶ مقاله علمی: عنصر ارتباط علمی
- ▶ ایجاد انگیزش در جامعه
- ▶ توسعه ایده های نو
- ▶ توسعه پژوهش های بیشتر
- ▶ حرکت به سوی رفاه و سعادت

یک پرسش

▶ انگیزه شما در نوشتن مقاله علمی چیست؟

هدفها و انگیزه های نویسندگان

- ▶ Dissemination (54% 1st choice)
- ▶ Career prospects (20% 1st choice)
- ▶ Improved funding (13% 1st choice)
- ▶ Ego (9% 1st choice)
- ▶ Patent protection (4% 1st choice)
- ▶ Other (5% 1st choice)

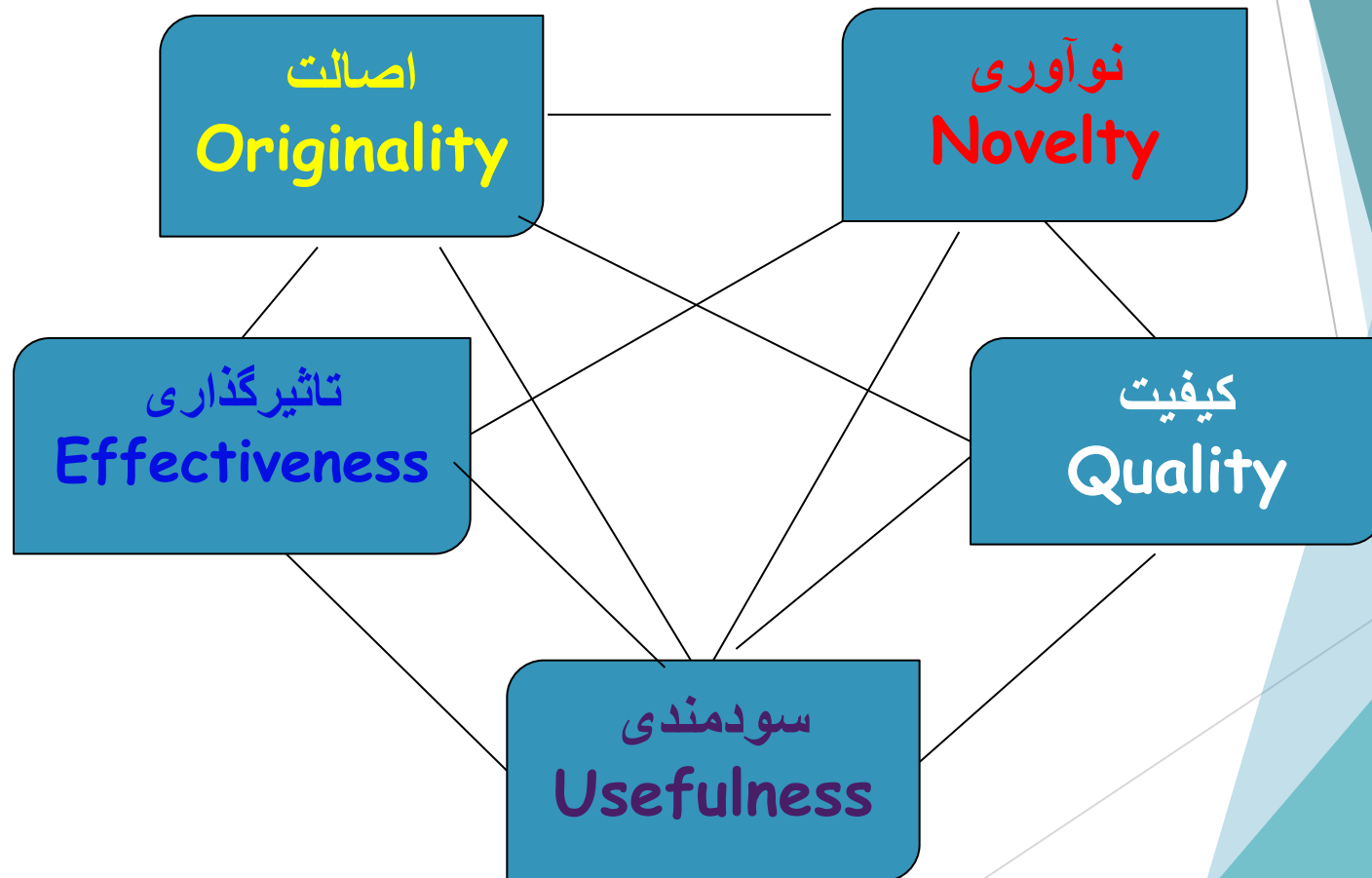
Bryan Coles

مهمترین اصول و معیارها در نوشتن؟

دیدگاه شما؟ ►

پنج اصل / معیار بنیادی در نگارش علمی

ارزش کاربردی این اصول؟

دیدگاه شما؟ ►

۱. نوآوری

دیدگاه شما؟ ▶

۱. نوآوری

- ▶ دقت کنید موضوع، محتوا و یا رویکرد پژوهش نو و تازه باشد:
- ▶ پرداختن به موضوع جدید،
- ▶ پرداختن به مسئله جدید،
- ▶ استفاده از روش یا رویکرد نو،
- ▶ بهره گیری از مدلها و نظریه های جدید،
- ▶ انجام پژوهش بین رشته ای،
- ▶ اطمینان از دست یافتن به یافته های جدید
- ▶ ارائه مدلها یا نظریه های نو یا اصلاح آنها

نوآوری: نگاه دیگر

- ▶ باز کردن یک مفهوم پیچیده (توسعه مفهومی)،
- ▶ اصلاح کردن یک بدفهمی،
- ▶ توسعه روش،
- ▶ توسعه یا اصلاح مقیاس

۲. اصالت

دیدگاه شما؟ ►

۲. اصالت

▶ دقت کنید محتوا از اصالت برخوردار باشد:

- ▶ حاصل کار اصیل خود نویسنده،
- ▶ عدم کپی برداری،
- ▶ عدم سرقت علمی،
- ▶ عدم داده سازی (گردآوری و ارائه تصنعی اطلاعات...)

۳. کیفیت

دیدگاه شما؟ ►

۳. کیفیت

- ▶ دقت کنید مقاله از کیفیت لازم برای پذیرش و نشر در مجله های معتبر برخوردار باشد:
- ▶ استفاده هدفمند از مبانی و چارچوبهای نظری،
- ▶ مرور تحلیلی، انتقادی و هدفمند پیشینه پژوهش در ارتباط با مسئله، پرسشها و فرضیه ها،
- ▶ بیان درست مسئله پژوهش،
- ▶ بیان درست سئوالها و یا فرضیه ها،
- ▶ کیفیت سبک نگارش (درست نویسی، روان نویسی، شفاف نویسی، استناد دهی...)

- ▶ مناسب بودن روش پژوهش،
- ▶ توجه به انسجام میان اجزای پژوهش:
- ▶ عنوان مقاله،
- ▶ چکیده، کلیدواژه ها،
- ▶ مسئله پژوهش، پرسشها، فرضیه ها،
- ▶ پیشینه، روش شناسی،
- ▶ تحلیل یافته ها، نتیجه گیری، ارائه پیشنهادها

۴. سودمندی

► دیدگاه شما؟

۴. سودمندی

- ▶ دقت کنید مقاله از جنبه های زیر از سودمندی برخوردار باشد:
- ▶ پاسخ به یک مسئله علمی یا عمومی
- ▶ کاربردی بودن نتایج،
- ▶ سودمند بودن برای جامعه حرفه ای،
- ▶ توجه به موضوعهای روز و مورد نیاز جامعه،
- ▶ توجه به ابعاد مختلف موضوع به لحاظ سودمند بودن

۵. تاثیرگذاری

دیدگاه شما؟ ►

۵. تاثیرگذاری

▶ دقت کنید مقاله از تاثیرگذاری لازم برخوردار باشد:

- ▶ پیش بینی جریان سازی علمی نتایج مقاله در حوزه های موضوعی مربوطه
- ▶ ادامه انجام پژوهش توسط خود پژوهشگر یا پژوهشگران دیگر
- ▶ احتمال بهره گیری و استناد پژوهشگران دیگر به مقاله،
- ▶ کمک به پر کردن شکافهای پژوهشی
- ▶ ارائه مدلهای یا نظریه های نو یا اصلاح آنها

انواع مقاله، هدف‌های هر نوع

- ✓ مقاله توصیفی
- ✓ مقاله تحلیلی
- ✓ مقاله انتقادی
- ✓ مقاله مروری
- ✓ مقاله نظری
- ✓ مقاله پژوهشی
- ✓ ترکیبی از این موارد

انواع مقاله، هدف‌های هر نوع

- **Original research**, author(s)' own work, new, 3000 to 6000, and can even go up to 12000 words for some journals
- **Review article**: literature reviews, systematic reviews, and meta-analyses with the maximum word limit being 3000-5000 or even more.
- **Clinical case study** similar to that of an original article.
- **Clinical trial**: Clinical trial articles are also long, usually of about the same length as an original research article. Clinical trials also require practical work experience, as well as, high standards of ethics and reliability.
- **Perspective, Conceptual, opinion, and commentary**: present a personal point of view critiquing widespread notions pertaining to a field. These are considered as secondary literature and are usually short articles, around 2000 words.
- **Book review**: are also relatively short articles and less time-consuming.

از همان ابتدا خود را جای خوانندگان بگذارید

- ▶ سردبیر سخت گیر و مطالبه گر
- ▶ داور سخت گیر و منتقد
- ▶ خواننده علاقمند و نکته بین
- ▶ همکاران و ارزیابان سازمان

چه ها در نوشتن؟

- ▶ برای چه؟
- ▶ چگونه؟
- ▶ چرا؟
- ▶ چه وقتی؟
- ▶ چه جایی؟

ملاحظات ابتدایی

- (۱) - دلیل انجام کار تحقیقی
- (۲) - قبل از انجام تحقیق چه چیزهایی معلوم و چه چیزهایی مجهول بود و چه سیر منطقی را برای طراحی و انجام آزمایشات طی نمودید ؟
- (۳) - چه فرضیاتی تحت آزمایش قرار گرفتند و چه نتایجی از آزمایشات انتظار می رفتند؟
- (۴) - شرایط و تنظیم های آنها که در حین آزمایش انجام گرفتند.
- (۵) - طرح و شمای آزمایش
- (۶) - روشهای مورد استفاده

- (۷) - اطلاعات چطور جمع آوری گردید
- (۸) - روشهای تحلیل اطلاعات و تکنیک های آماری بکار گرفته شده.
- (۹) - نتایج بدست آمده چگونه ارائه شود
- (۱۰) - اعتبار، صحت و معنای نتایج و نتیجه ای که می توان از آنها گرفت.
- (۱۱) - بیان و استنباط نتایج و رابطه آنها با سایر کارها
- (۱۲) - راهنمائی هایی برای کارها و تحقیقات بعدی در این زمینه
- (۱۳) - منابع مفید برای کارهای دیگر در این زمینه.

برخی نکات در یافتن موضوع مناسب برای تهیه مقاله

مهمترین و دشوارترین مسئله چیست؟

کدام موضوعها ارزش کار دارد؟

▶ مراجعه به مجلات تخصصی

▶ مراجعه به پایان نامه ها/مقاله ها

▶ مراجعه به مقاله های مروری

▶ مراجعه به وب سایتها

▶ مراجعه به صاحب نظران

ویژگی موضوع

- ▶ مسئله دار بودن
- ▶ نو بودن
- ▶ داشتن چارچوبهای نظری
- ▶ تاثیرگذار بودن
- ▶ کاربردی بودن (در سطح سازمانی، محلی، ملی، یا جهانی)

نوشتن همچون قالی بافی است!

چرا؟ ▶

نوشتن همچون قالی بافی است!

- ▶ نیاز به یک نقشه
- ▶ وجود تار و پود برای استحکام
- ▶ کیفیت برای ماندگاری و تاثیرگذاری
- ▶ دقت در جای گذاری
- ▶ ساخت و پرداخت
- ▶ زیبایی شناسی
- ▶ لذت بردن از فرایند و حاصل کار

برنامه ریزی و ساختاردهی مقاله

- ▶ مهمترین مرحله آغازین
- ▶ دشوارترین کار
- ▶ اما چگونه؟
- ▶ تدوین یک چکیده کلی
- ▶ تدوین فهرست بخشها و زیربخشها
- ▶ توجه به الگوی برخی مقاله های خوب
- ▶ زمان بندی

ساختار مقاله پژوهشی

- ▶ ساختار باید روال منطقی و پیش رونده داشته باشد
- ▶ در عین حال، می توان خلاقیت هم داشت
- ▶ نمونه هایی از ساختار

بخش‌های اصلی در رویکرد ساختاری:

عنوان ▶

چکیده و کلیدواژه ها ▶

مقدمه، مرور مبانی نظری و
پیشینه پژوهش ▶

روش شناسی ▶

یافته ها و نتایج ▶

بحث پایانی ▶

منابع و مآخذ (استنادها) ▶

پاول (۲۰۰۰)

- ▶ چکیده
- ▶ بیان مسئله
- ▶ ساختار متن (مقدمه، بیان مسئله و توجیه آن، مرور نوشتارها)
- ▶ سئوالها و فرضیه های پژوهش
- ▶ روش پژوهش، محدودیتهای پژوهش
- ▶ یافته ها، بحث و بررسی
- ▶ پیشنهادها برای پژوهشهای آینده
- ▶ نتیجه گیری

ناکایاما و اونو (۲۰۰۸)

- سؤال و مسئله پژوهش
- طرح پژوهش
- زمینه و بستر پژوهش
- پیوند پژوهش با چارچوبهای نظری
- نمونه جامعه پژوهش
- روشهای گردآوری داده ها
- روشهای تحلیل داده ها
- کاربرد روشهای تائیدی
- نتیجه گیری

عنوان مقاله

- ▶ گویا، بدون ابهام
- ▶ عینی
- ▶ نه کوتاه (کلی) نه بلند (تشریحی)
- ▶ نشان دهنده مهمترین جنبه موضوعی و متغیرها
- ▶ جذاب
- ▶ نوآورانه

نمونه هایی از عنوان مقاله

► **عنوان مقاله:** بررسی کیفیت استنادها به تولیدات علمی نویسندگان صاحب نام در میان رشته‌های مختلف موضوعی براساس ضریب تأثیر رشته و نوع مدارک در بازه زمانی ۱۰ ساله (۲۰۰۹-۲۰۰۰) در پایگاه وب آو ساینس آی.اس.آی

► **عنوان مقاله:** دسترس پذیری به کتابهای چاپی در کتابخانه‌های دانشگاهی: سونامی استناد کاذب در پایان‌نامه‌های تحصیلی

➤ **عنوان مقاله:** بررسی و تبیین عوامل موثر بر اشتراک دانش با استفاده از نظریه داده بنیاد و با بهره گیری از تکنیک دیمتل-آی. اس. ام فازی

➤ **عنوان مقاله:** مدیریت دانش سازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران: مستندسازی و سازوکارهای آن

➤ **عنوان مقاله:** توسعه هستان شناسی فرایندمحور برای فناوری های مدیریت دانش

➤ **عنوان مقاله:** ارائه چارچوبی برای سیستم مدیریت دانش در محیط رایانش ابری و وب

چکیده

- ▶ آئینه کوچکی از مقاله کامل
- ▶ گویا و هدفمند
- ▶ اطلاع محور، نه صرفا توصیفی
- ▶ ساختارمند و منطقی
- ▶ هدف،
- ▶ روش شناسی
- ▶ یافته ها
- ▶ بحث و نتیجه گیری
- ▶ کلیدواژه ها

تبیین اجزای چکیده ساختاریافته

► زمینه: (background)

توضیح دهید که شکاف علمی یا مسئله ای که پژوهش شما به دنبال آن انجام شده است، چیست؟ و چرا اهمیت دارد که به این مسئله پرداخته شود؟

► هدف: (Purpose)

به طور روشن بیان کنید که هدف اجرای پژوهش چیست.

► روش: (Method)

روش اجرای پژوهش شامل بیان رویکرد پژوهشی، نوع پژوهش، جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری، ابزار گردآوری داده ها و روایی و پایایی آن، روش تجزیه و تحلیل داده می باشد که باید به طور روشن بیان شود.

► یافته ها: (Findings)

از تحلیل داده های بدست آمده در پژوهش چه یافته های حاصل شده است. به صورت مختصر بیان دارید.

▶ نتایج: (Results)

به طور کلی نتایج پژوهش چیست؟ به صورت روشن بیان شود.

▶ کاربردهای احتمالی: (Implications)

نتایج حاصل از این پژوهش در چه زمینه ها یا سازمانهایی کاربرد دارد؟ آنها را بیان دارید.

▶ اصالت/ارزش: (value/originality)

جنبه نوآوری پژوهش انجام شده کدام است؟ از چه جنبه هایی با کارهای مشابه تفاوت یا برتری دارد؟ در يك پاراگراف بیان دارید

▶ کلیدواژه ها: (Keywords)

از کلمات و اصطلاحاتی استفاده کنید که بیانگر محتوای اصلی کار شما باشد. حداقل ۳ و حداکثر ۵ اصطلاح استفاده کنید.

قابلیت اثرگذاری پژوهش‌های علمی ایران بر اساس کیفیت بروندهای آنها

چکیده

طی چند دهه‌ی اخیر شاهد رشد فزاینده و چشمگیر پژوهش در کشور و به تبع آن ارتقاء بی‌نظیر رتبه‌ی جهانی ایران از لحاظ تعداد مستندات علمی منتشر شده بوده‌ایم. در این اثنا، تمرکز و توجه سیاست‌گذاران پژوهشی جوامع مختلف بیشتر به مقوله‌ی «اثربخشی پژوهش‌ها» معطوف گشته و امروزه دغدغه‌ی اصلی ایشان حصول اطمینان از مؤثر واقع شدن پژوهش‌ها در تحقق اهداف توسعه است. رشد چشمگیر کمیت پژوهش‌های کشور، تمرکز فزاینده‌ی صاحب نظران عرصه‌ی پژوهش بر مقوله‌ی «اثربخشی پژوهش‌ها» و تأکید مکرری که در اسناد بالا دستی نظام جمهوری اسلامی ایران بر اهمیت «کاربرد پژوهش‌ها در جامعه» صورت گرفته است، پرسش از میزان «اثرگذاری پژوهش‌های کشور» را مطرح می‌نماید. اما پیش از «توقع اثربخشی داشتن» از پژوهش‌های علمی داخلی و تلاش جهت رفع عوامل بازدارنده یا کاهنده‌ی اثربخشی آنها، لازم است «قابلیت اثرگذاری» این پژوهش‌ها مورد بررسی قرار گیرد که هدف پژوهش حاضر است. در این راستا، با استفاده از آمار و داده‌های ثانویه و در قالب روش تحلیلی-توصیفی، به تحلیل استنادی بروندهای پژوهشی ایران در مقایسه با سایر جوامع پرداخته شد. بدین منظور، بر اساس داده‌های موجود در پایگاه‌های استنادی معتبر، عدد و رتبه‌ی کشور از لحاظ شاخص‌های میانگین تعداد استناد به هر مقاله، سهم مقالات برتر از کل مستندات علمی کشور، میانگین تعداد استناد به هر مقاله‌ی برتر، سهم خود استنادی از کل استنادهای کشور، سهم از کل تولید علم جهان، سهم از کل استنادهای جهان، سهم از کل مقالات برتر جهان، سهم از کل استنادهای صورت گرفته به کل مقالات برتر جهان، نسبت سهم از استنادها به سهم از مستندات علمی (هم برای مجموعه‌ی مستندات و هم برای مقالات برتر) و شاخص اچ استخراج یا محاسبه گردیدند. یافته‌ها نشان داد علی‌رغم آن که طی ۳ دهه‌ی اخیر ایران از لحاظ شاخص‌های کمی تعداد مستندات علمی نمایه شده و تعداد استنادها رشد چشمگیری داشته و در سال ۲۰۱۴ به ترتیب به جایگاه‌های ۱۶ و ۲۲ جهان نائل آمده است، از یک سو، رتبه‌ی کشور از لحاظ شاخص‌های کیفی همواره با رتبه‌ی کشور از لحاظ شاخص‌های کمی فاصله‌ی بسیار زیادی داشته و از سوی دیگر، بر اساس شاخص‌های کیفی، جایگاه ایران در مقایسه با سایر جوامع روندی نزولی داشته است. این بدان معناست که اولاً، رشد پژوهش‌های کشور صرفاً در بعد کمی آنها رخ داده است و ثانیاً، کیفیت این پژوهش‌ها نه تنها بهتر نشده بلکه در مقایسه با سایر جوامع تنزل نموده است. بنابراین، طی سه دهه‌ی اخیر، پژوهش‌های کشور از قابلیت اثرگذاری اندک و کاهنده‌ای برخوردار بوده‌اند.

واژگان کلیدی: اثربخشی پژوهش، قابلیت اثرگذاری پژوهش، کیفیت پژوهش، علم سنجی، تحلیل استنادی.

تحلیل محتوای متون مربوط به اولویت‌های پژوهشی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی

چکیده

هدف: شناسایی اولویتهای پژوهشی در همه حوزه های فعالیتهای بشری از اهمیت ویژه برخوردار است. هدف پژوهش حاضر تحلیل محتوای مقالاتی است که در ایران و جهان به شناسایی و تحلیل موضوعات پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی به منظور دستیابی به اولویتهای پژوهش در این رشته پرداخته‌اند.

روش: این پژوهش با استفاده از روش سندی-تحلیلی انجام گرفت. در مجموع ۷۳ مقاله بازیابی شد و مورد تحلیل قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (فراوانی و درصد فراوانی) استفاده شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که بیش‌ترین تعداد مقالات در ایران در طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۰ و در خارج از ایران در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵ منتشر شده است. در ایران «فصلنامه‌ی کتاب» و خارج از ایران مجله‌های «فلسفه و عمل کتابخانه» و «مجله‌ی انجمن امریکایی علوم و فناوری اطلاعات» دارای بیش‌ترین تعداد مقاله بودند. در بیش‌تر این پژوهش‌ها از روش تحلیل محتوا و کتاب‌سنجی و از ابزار چک لیست استفاده گردیده است. بیش‌ترین تعداد پژوهش‌ها به ترتیب در کشورهای ایران، آمریکا، هند و نیجریه صورت گرفته است. جامعه‌ی مورد مطالعه در پژوهش‌های مورد بررسی بیش‌تر مقالات و پایان‌نامه‌ها بوده‌اند. گرایش موضوعی پژوهش‌ها در ایران به سمت موضوع «مطالعات مربوط به کتابخانه‌ها» و در خارج از کشور به سمت «فناوری اطلاعات» بود.

کلیدواژه‌ها: اولویتهای پژوهش، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، تحلیل محتوا، کتابداری و اطلاع‌رسانی

اثربخشی دوره های آموزشی انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران شاخه خراسان با استفاده از مدل کرگ پاتریک

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، بررسی اثربخشی کارگاه های آموزشی برگزار شده از سوی انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران شاخه خراسان با استفاده از مدل کرگ پاتریک است.

روش: روش پژوهش، با توجه به موضوع از نظر هدف کاربردی، و از نظر ماهیت پیمایشی و تحلیلی است. جامعه آماری شامل ۱۵۶ نفر از اعضای کتابداران عضو انجمن تا سال ۱۳۹۳ که در دوره های آموزشی شرکت کرده اند. اجرا مدل بوسیله پرسشنامه محقق ساخته مخصوص فراگیران گردآوری شده است. این پرسشنامه دارای سه سطح شامل واکنش، یادگیری و رفتار که پس از تعیین روایی و پایایی آن بین فراگیران توزیع گردید.

یافته ها: نتایج به دست آمده نشان داد، هر چه اجرای دوره های آموزشی زیادتر شود به همان نسبت بر میزان رضایت، یادگیری، تغییر رفتار و مهارت فراگیران افزوده خواهد شد. مقایسه میانگین نمره های واکنش، یادگیری و رفتار در میان مردان و زنان شرکت کننده در کارگاهها با هم بیانگر آن است که میان میانگین نمره آنها بین کتابداران مرد با نمره کتابداران زن رابطه معنی داری نیست. مقایسه میانگین نمره های واکنش، یادگیری در بین مدارک تحصیلی با هم بیانگر آن است که میان میانگین نمره آنها رابطه معنی داری نیست، ولی در مقایسه میانگین نمره مولفه رفتار در سطوح مختلف مدارک تحصیلی بیانگر آن است در بین دارندگان سطوح مدارک تحصیلی مختلف تفاوت معناداری مشاهده می شود. مقایسه میانگین نمره های (واکنش، یادگیری و رفتار) در بین گروه های سنی مختلف کتابداران نشان می دهد که تفاوت معناداری وجود ندارد.

کلیدواژه ها: اثربخشی، دوره های آموزشی، ارزیابی، واکنش، یادگیری، رفتار، الگوی کرگ پاتریک، کتابداران توجه داشته باشید که آنچه برگزار شده "دوره" نبوده بلکه کارگاههای آموزشی است. تعریف دوره متفاوت است

پیش از مطرح کردن هدف بهتر است یک جمله در باره خود موضوع (دوره های آموزشی) و ارزشمندی پژوهش در باب آن آورده شود

مقدمه و بیان مسئله

1. زمینه/مبانی نظری

2. مشکل/مسئله

مقدمه و بیان مسئله

۱. زمینه/مبانی نظری

▶ پیش زمینه طرح موضوع

▶ رویکرد اعم به اخص

▶ ارائه نظریه های مرتبط

مقدمه و بیان مسئله

۲. مشکل/مسئله

▶ طرح پیش زمینه وجود
مشکل/مسئله

▶ بیان مسئله

▶ جمله بندی برای بیان مسئله

▶ اشاره به متغیرهای اصلی

▶ توجیه نظری و کاربردی مسئله

هدفها، اهمیت و ضرورت پژوهش

- ▶ به دنبال پاسخ به چه هستید؟
- ▶ تفاوت پژوهش شما با سایر پژوهشهای مشابه در چیست؟
- ▶ چه کاستی یا نقدی بر آن پژوهشها وجود دارد؟
- ▶ انتظار دارید چه دستاوردی داشته باشید؟
- ▶ مخاطب این دستاوردها چه گروه ها یا جوامعی هستند؟

پیشینه پژوهش

- ▶ چرا پیشینه پژوهش؟
- ▶ لحاظ کردن دانش پیشین/موجود
- ▶ شناسایی مهمترین یافته ها/روشها/ابزارها
- ▶ شناسایی شکاف/های پژوهش
- ▶ ساختار پیشینه پژوهش
  - ▶ مقدمه
  - ▶ بخش اصلی
  - ▶ استنتاج هدفمند

پیشینه پژوهش

- ▶ چه رویکردی را باید در مرور پیشینه پژوهش پیش گرفت؟
  - ▶ توصیفی صرف؟
  - ▶ تحلیلی بدون هدف؟
  - ▶ تحلیلی-انتقادی هدفمند؟
- ▶ نمونه ها

پرسشها / فرضیه ها

▶ متناسب بودن پرسشها/فرضیه ها
با:

▶ مسئله پژوهش

▶ هدف/های پژوهش

▶ مبانی و نظریه های مطرح شده

▶ توجیه و تشریح پرسشها/فرضیه
ها

روش شناسی

بیان متناسب بودن روش پژوهش
با:

نوع پژوهش،

موضوع،

هدف،

جامعه مورد مطالعه

بیان مشکلات/محدودیتها

روش شناسی

- ▶ گزارش کوتاه از آنچه انجام شده
- ▶ از نظر روش و مراحل انجام پژوهش
- ▶ از نظر داده ها/اطلاعات مورد نیاز و ابزارهای گردآوری داده ها/اطلاعات
- ▶ روایی/پایایی ابزارها
- ▶ گویا/بدون هرگونه ابهامی
- ▶ شرح بسیار دقیق
- ▶ شرح روال منطقی انجام پژوهش

ابزارهای پژوهش

- ▶ متناسب بودن ابزارهای گردآوری اطلاعات با:
  - ▶ هدف،
  - ▶ جامعه مورد مطالعه
  - ▶ شرایط و موقعیت موجود

روشهای آماری

- ▶ متناسب بودن روشهای آماری با:
- ▶ نوع پرسشها و فرضیه ها
- ▶ نوع داده های گردآوری شده

مشکلات / محدودیت ها

▶ مشکلات: دشواریهای اجرای پژوهش

▶ محدودیتها: دلایل مرتبط با محدود کردن دامنه موضوعی، روش، ابزارها و فنون آماری

▶ از جمله مشکلات و محدودیت‌های پژوهش حاضر نبودن یک بانک اطلاعاتی منسجم و منظم در کشور و عدم دسترسی به منابع و پژوهش‌هایی است که در این حیطه مشخص انجام شده است که مانع سهولت دستیابی پژوهشگر به مقالات و پایان نامه‌های مختلف در سراسر کشور بود.

یافته ها، بحث و نتیجه گیری

1. اطلاعات جمعیت شناختی
2. گزارش یافته ها، کاربرد جدولها و نمودارها
3. برداشتها و استنباط ها
4. مقایسه یافته ها با پژوهشهای پیشین
5. برجسته کردن یافته های نو

۱. اطلاعات جمعیت شناختی

- چرا این اطلاعات؟
- چگونه ارائه کنیم؟

۲. گزارش یافته ها

- ▶ ارائه یافته ها برپایه داده ها
- ▶ چگونگی ارائه جدول یا نمودار
- ▶ توصیف یا تحلیل جدولها/نمودارها

۳. برداشتها و استنباط ها

- ▶ بخش اصلی و مهم مقاله علمی
- ▶ نمود مشارکت در پیشبرد دانش
- ▶ Contribution to knowledge
- ▶ نمود نوآوری
- ▶ ارائه نظریه/های نو
- ▶ معرفی روش نو
- ▶ اصلاح روشهای موجود
- ▶ اصلاح ابزارهای موجود

۴. مقایسه یافته ها با پژوهشهای پیشین

چرا؟ ▶

چگونه ▶

۵. برجسته کردن یافته های نو

چرا؟ ▶

چگونه؟ ▶

پیشنهادهای پژوهش

۱. پیشنهادهای کاربردی

▶ چه نوع پیشنهادهایی؟

▶ چگونه ارائه کنیم؟

۲. پیشنهادهای پژوهشی

▶ چه نوع پیشنهادهایی؟

▶ چگونه ارائه کنیم؟

منابع و مآخذ

- ▶ توجه به اخلاق پژوهش
- ▶ استناد به آنچه از دیگران برگرفته ایم
- ▶ چرا؟
- ▶ چگونه؟
- ▶ چند نوع؟
- ▶ چه شیوه نامه هایی؟

سبک نگارش

- ▶ الگوگیری از نویسندگان مطرح
- ▶ جمله ها و عبارتها: کاملا عینی و قابل فهم
- ▶ پرهیز از گنده گویی و فخرفروشی
- ▶ عدم تکرار یک مفهوم در جمله های متفاوت
- ▶ جمله ها: تاحد ممکن کوتاه
- ▶ توجه به بار مفهومی و اطلاعاتی هر واژه

سبک نگارش

- ▶ پرهیز از جمله های کلی و بدیهی
- ▶ انقلاب مشروطه یکی از فرازهای مهم در تاریخ ایران است
- ▶ انقلاب مشروطه بدین علت در تاریخ معاصر ایران از اهمیت برخوردار است که مطالبات سرخورده یا سرکوب شده بخشهای مختلف سیاسی، اجتماعی و مذهبی جامعه رو به تحول ایران را منعکس می کند.

انسجام

- ▶ توجه به محورها و عناصر اصلی مقاله در سرتاسر متن
- ▶ عنوان
- ▶ هدف
- ▶ مسئله
- ▶ پرسشها/فرضیه ها
- ▶ یافته ها/بحث/نتیجه گیری
- ▶ پیشنهادها

به این نکات نیز در فرایند بازنگری توجه کنید

- ▶ نظم منطقی ساختار
- ▶ انسجام
- ▶ روانی متن
- ▶ وضوح و عدم ابهام
- ▶ دقت در ارائه اطلاعات/داده ها

مرور کلی بخشهای یک مقاله

Section	Purpose
Title	Clearly describes contents
Authors	Ensures recognition for the writer(s)
Abstract	Describes what was done
Key Words (some journals)	Ensures the article is correctly identified in abstracting and indexing services
Introduction	Explains the problem
Methods	Explains how the data were collected
Results	Describes what was discovered
Discussion	Discusses the implications of the findings
Acknowledgements	Ensures those who helped in the research are recognised
References	Ensures previously published work is recognised
Appendices (some journals)	Provides supplemental data for the expert reader

تحليل يك مقاله نمونه

▶ بهترين شيوه براي تقويت توانمندي در نوشتن عبارت است از مطالعه و تحليل چند مقاله:

1. پي بردن به ساختار و اجزاي آن

2. پي بردن به شيوه هاي نظم بخشيدن به ساختار

3. پي بردن به سبك نگارش

4. پي بردن به انسجام متن

5. پي بردن به رويکرد مباحث

6. پي بردن به چگونگي استدلال، استنتاج و پايان دادن به مقاله

مسائل اخلاق پژوهش

- ▶ معیاری که در دو دهه اخیر مورد توجه جدی است
- ▶ اهمیت؟

مسائل اخلاق پژوهش

- ▶ جنبه ها/ابعاد:
- ▶ قدردانی
- ▶ استناد و رفتار استنادی
- ▶ صداقت علمی
- ▶ عدم کپی برداری
- ▶ عدم داده سازی
- ▶ سرقت علمی
- ▶ متن، داده ها، تصویر، منابع، پیوندها

- ▶ تعامل با آزمودنی ها
- ▶ بحث پرسشنامه
- ▶ روایی و پایایی
- ▶ کپی برداری
- ▶ محرمانگی

نگارش صحیح (ویرایش ادبی، صوری و ...)

برای نگارش صحیح، برخورداری از ده مهارت متفاوت، مطلوب است :

➤ یک) تسلط بر ادبیات مبدأ یا زبانی که در رشته تخصصی مورد نظر، زبان علم تلقی میشود؛ برای مثال، تسلط به زبان انگلیسی برای دانشجویان مدیریت یا تسلط به زبان عربی برای دانشجویان علوم دینی.

➤ دو) تسلط بر زبان مقصد که در اینجا مقصود زبان فارسی است؛ با این ملاحظه که بسیاری از صاحبان آثار و نویسندگان فارسی زبان، تسلط کافی بر این زبان ندارند و کتابهای پرغلط و غیرقابل استنادی را منتشر میسازند.

➤ سه) تسلط بر زبان علم یا اصطلاحات و اصول اساسی رشته تخصصی مورد نظر؛ برای مثال، تسلط بر اصطلاحات مدیریت، نظریه سازمان، رفتار سازمانی و خطمشی، برای دانشجویان مدیریت دولتی یا تسلط بر اصطلاحات برنامه ریزی، آینده‌پژوهی، راهبرد یا استراتژی، برای دانشجویان مدیریت راهبردی یا مدیریت استراتژیک.

➤ چهار) تسلط بر قواعد و علائم و نشانه‌های ویرایشی و نگارشی؛ برای مثال آشنایی با نحوه و موارد و ( ) و ؟، در متون و نوشته‌ها « » کاربرد . و، و؛ و ! و / و : و " " و

➤ پنج) آشنایی با غلط نویسی های متداول در کاربرد ضربالمثلها و گفتگوهای روزمره.

➤ شش) آشنایی با منطق گزارش نویسی و توانایی انتقال مباحث علمی سنگین، با روایی منطقی و سنجیده.

➤ هفت) آشنایی با مفهوم کتاب، بخش، فصل، بند، پاراگراف، جمله، عبارت و کلمه.

➤ هشت) آشنایی با مفهوم مقدمه، پیشگفتار، درآمد، بحث و نتیجه گیری.

➤ نه) مهارت استفاده از جداول و نمودارها و شکلها؛ با این تأمل که گاهی یک نمودار خوب، به اندازه هزار صفحه متن نوشته، قدرت انتقال مطلب دارد. بنابراین، استفاده خوب از جدول و نمودار و شکل، میتواند موجب صرفه‌جویی قابل توجهی در حجم نوشته‌ها شود.

➤ ده) مهارت خلاصه‌نویسی؛ با این هدف که با واژگان و جمله‌های کمتر و کوتاه‌تر، مفاهیم و مباحث گسترده‌تر و عمیق‌تری مطرح شود. این پیشنهاد در امتداد جمله معروف "کم گوی و گزیده گوی، چون دُرّ، تا ز اندک تو جهان شود پُر (نظامی، خمسه، لیلی و مجنون)

➤ در اینجا تأکید میشود که نویسندگان خوب و گزارشگر مجرب، به طور فشرده مینویسد و میتواند میزان قابل توجهی مطلب و دیدگاه و اندیشه را در قالب کلمات و جملات محدود و کوتاه عرضه نماید؛ در حالی که نویسندگان بی تجربه و نوقلم، معمولاً مباحث را به هم می‌بافد و حوصله مخاطب را سر می‌برد. تأکید میشود که "گزیده‌نویسی و گزیده‌گویی، به‌گونه‌ای تلاش برای احترام به شعور شنونده و مخاطب است."

ویرایش ادبی

هنگام تدوین رساله پژوهشی، باید تلاش کرد تا از کلمات، واژگان و اصطلاحات درست و یکسان استفاده شود .

ویرایش صوری

منظور از ویرایش صوری، رعایت اصول نقطه گذاری و استفاده از علائم نگارشی در متن است . در جدول زیر برخی از علائم ویرایشی با معنای آن ها و مثالهای مرتبط، آورده شده اند :

منظور از ویرایش صورتی، رعایت اصول نقطه‌گذاری و استفاده از علائم نگارشی در متن است. در جدول زیر برخی از علائم ویرایشی با معنای آن‌ها و مثال‌های مرتبط آورده شده‌اند:

ردیف	علامت	نام	موارد کاربرد	مثال
۱	.	نقطه	پایان جمله	هر پژوهش‌نامه، یک نقشه راه است.
۲	.	ویرگول	مکث در جمله	پژوهشی اصیل تلقی می‌شود که در پرتو یک سؤال واضح، روشن و بدیع انجام پذیرد.
۳	:	نقطه ویرگول	پایان عبارتهای ناتمام	هر پژوهش اصیل، معمولاً در پرتو یک سؤال پژوهشی انجام می‌شود؛ یعنی مبتنی بر یک پرسش آغازین است.
۴	?	علامت سؤال	پایان سؤال	چرا باید مراحل پژوهش را مستندسازی کرد؟
۵	:	علامت توضیح	پایان عبارت، پیش از توضیح	مهم‌ترین ویژگی‌های یک پژوهش اصیل عبارتند از: الف) جدید بودن؛ ب) کامل بودن؛ ج) مستند بودن.
۶	!	علامت تعجب	در موارد تعجب یا تأمل	الف) مدیر باید مدیر باشد! یعنی باید به پیامدهای امور بنگرد. ب) چگونه چنین نتیجه‌ای اخذ شده است؟ مگر آن‌که حتی از ادبیات اولیه موضوع انقضا شده باشد!
۷	-	خط تیره کوچک	جدا ساختن یک کلمه دوپیشی	ملاحظات اقتصادی - سیاسی دال برآنند که باید در ایجاد گوناگون این صالیه بازاندیشی شود.
۸	—	خط تیره بزرگ یا دشت	فاصله انداختن بین دو جمله؛ معمولاً در حالتی که جمله دوم توضیح یا مثال جمله اول است	این سیستم بسیار کارآمد است — یعنی می‌تواند ملاحظات معطوف به صرفه‌جویی را به‌طور خردمندانه‌ای رعایت کند.

۹	/	یا، در، بر	جدا سازی دو کلمه جایگزین یا مکمل یا مرتبط	حکومت الکترونیک به صورت ۷/۲۴ در خدمت شهروندان است (یعنی به صورت ۲۴ ساعت در هفته به شهروندان خدمت می‌کند)
۱۰	[ ]	کروشه	توضیح اضافی یک متن دقیق، توسط مترجم یا مصحح یا نویسنده	این رویکرد به آینده پژوهی، رویکردی ایزاری [وجه طلبانه] است.
۱۱	" "	گیومه بالا	مشخص کردن یک کلمه یا اصلاح مبین	وجوه آرمانی مورد ادعا در "متن اساسنامه"، از تمایلات دیرپای مؤسسان حکایت دارد.
۱۲	« »	گیومه	مشخص کردن یک جمله یا نقل قول دقیق	آن چنان که ژوزف راز می‌گوید: «هیچ عدالتی بدون حقیقت وجود ندارد» (Raz, 1999, 153).
۱۳	( )	پرانتز یا کمانک	توضیح یک کلمه یا جمله	حکومت ظلم (حکومتی که هیچ گونه ظرفیتی را برای بهره‌مندی از حمایت «امه مردم باقی نمی‌گذارد)، محکوم به فناست.
۱۴	←	رجوع کنید به	ارجاع به یک سند	(← Sterba, 1999) یعنی رجوع کنید به استربا، ۱۹۹۹.
۱۵	ر.ک.	رجوع کنید به	ارجاع به یک سند	(ر.ک. خرمشاهی، ۱۳۹۲) یعنی رجوع کنید به خرمشاهی، ۱۳۹۲.

مرور متن اولیه و اصلاح آن (تهیه نسخه دوم)

- ▶ کنارگذاشتن مقاله برای یک مدت مشخص (یک روز، یک هفته ...)
- ▶ تهیه یک نسخه چاپی از متن اولیه
- ▶ بلند خواندن مقاله و توجه به روانی متن
- ▶ حذف واژه ها، جمله ها و یا پاراگرافهای غیرضروری
- ▶ توجه به هدف، چارچوب و گستره مقاله
- ▶ توجه به یکدستی و انسجام متن و استنادهای درون متنی

تصحیح و بازنگری اولین دست نوشته

- ▶ آیا تمام قسمت های مقاله بدرستی توصیف شده اند ؟
- ▶ آیا به تغییراتی کلی و اساسی نیاز است ؟
- ▶ آیا سیر و آهنگ مقاله یا نوشته، منطقی است ؟
- ▶ آیا نحوه بیان، رسا و کافی است ؟
- ▶ آیا تمام متن نوشته شده لازم است؟

تصحیح و بازنگری اولین دست نوشته (ادامه)

- ▶ _ آیا نمی توان هیچ يك از شكلها و يا جداول را حذف و يا درهم ادغام نمود ؟
- ▶ _ آیا قسمت هاي متن در جاي صحيح و درست خود قرار گرفته اند ؟
- ▶ _ آیا توالي پاراگرافها صحيح است ؟
- ▶ _ آیا تعداد سرعنوان ها و عنوانهای فرعی کافي است ؟

معیارهای ارزیابی نوشته های پژوهشی

- ۱ - آیا مقاله يك گزارش جديد و قابل توجه و يا يك كار و تحقيق تازه مي باشد؟
- ۲ - آیا عنوان مقاله دقيق و رسا است؟
- ۳ - آیا مقاله چکیده مناسب و گویا دارد؟
- ۴ - آیا روشهای مورد استفاده بخوبي شرح داده شده است؟
- ۵ - آیا ابزار گردآوری اطلاعات بدرستي طراحی شده است؟

۶ - آیا نتایج معتبر هستند ؟

۷ - آیا نتایج بدرستی بیان و توصیف شده‌اند؟

۸ - آیا قسمتهایی از مقاله احتیاج به حذف و کوتاه شدن و یا اضافه کردن مطالب و طولانی‌تر شدن ندارند؟

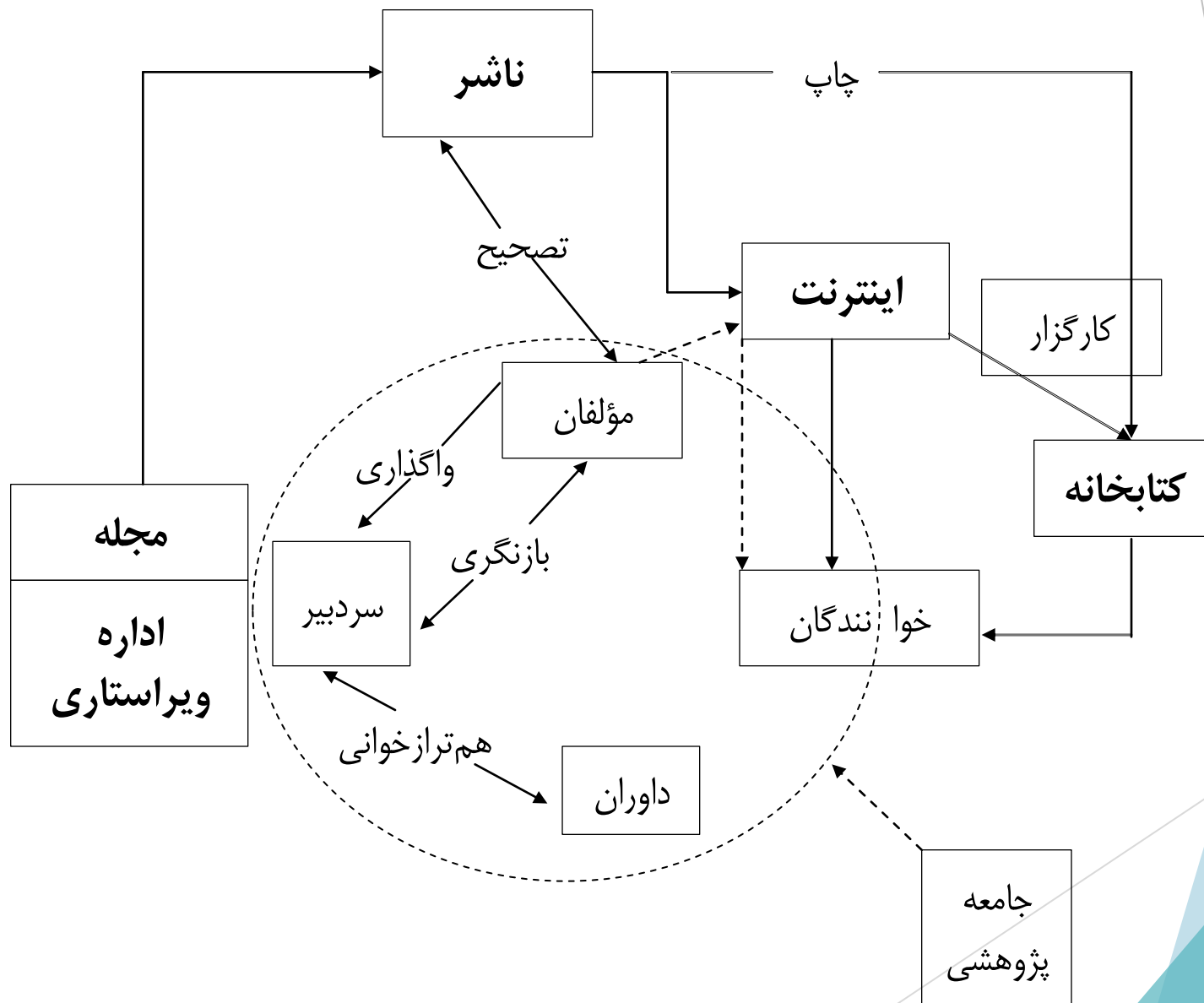
۹ - آیا اطلاعات بیان شده، حقایق و ادعاهایی را که در مورد بررسیها اظهار شده تائید می‌نمایند؟

۱۰ - آیا نتایج در پژوهشای قبلی بحث نشده است ؟

- ۱۱ - آیا مقاله به قدر کافی از منابع معتبر استفاده نموده و نام آنها را ذکر کرده است ؟
- ۱۲ - آیا اشکال، جداول و تصویرهایی که وجود دارند ضروری هستند ؟
- ۱۳ - آیا مقاله را از وضعیتی که دارد می‌توان بهتر نمود ؟
- ۱۴ - آیا مقاله دانش نویی را ارائه می کند؟
- ۱۵ - در مجموع، آیا مخاطبان مورد نظر، از خواندن مقاله رضایت خواهند داشت؟

سرفراز باشید

چرخه نشر

چک لیست ۲۵ خطای مربوط به مقاله

نویسنده در پایان هر مرحله از مراحل مقاله نویسی، بایستی مطمئن شویم که کار ما بدون نقص است. به عبارت دیگر، باید مطمئن شویم که از خطاهای اساسی هر مرحله از مقاله نویسی اجتناب کرده ایم. در زیر چک لیست خطاهای اساسی مقاله نویسی به تفکیک بیان شده است.

مرحله ۱ - طراحی مقاله

سوال:

۱- آیا سوال تحقیق مقاله به اندازه کافی محدود و دقیق است که صرفاً یک یافته محدود اما ارزشمند را دنبال کند؟

۲- آیا ایده اصلی مقاله و سوال تحقیق واقعاً جدید است؟ تا به حال چنین کاری صورت نگرفته است؟ این کار چه تفاوتی با کارهای مشابه یا مرتبط قبلی دارد؟

۳- آیا پاسخ دادن به سوال تحقیق، یافته ارزشمندی را به متخصصین حوزه علمی مرتبط اضافه می کند؟

۴- آیا واحد تحلیل و سطح تحلیل مقاله به درستی تعیین شده است و اجرای تحقیق و نتیجه گیری به درستی بر اساس آن صورت گرفته است؟

آیا طراحی تحقیق و روش تحقیق مقاله از نظر اصول روایی و پایایی صحیح هستند؟

چک لیست ۲۵ خطای مربوط به مقاله

نویسندگان
مرحله ۲- نگارش مقاله

سوال:

- ۵- آیا هیچ بخشی از مقاله ادعایی می کند که با یکی از سه حالت قابل پذیرش در محیط علمی (ارجاع به منابع معتبر، استدلال منطقی، استخراج از دل شواهد تجربی) پشتیبانی نشده باشد؟
- ۶- آیا هیچ بخشی از مقاله به صورت احساسی نوشته شده است؟
- ۷- آیا توالی منطقی تمامی مطالب به صورتی کاملاً خطی، از ابتدا تا انتهای مقاله رعایت شده است؟
- ۸- آیا در جایی از مقاله به جای بیان رک و پوست کنده حرف، سایه زده شده است؟
- ۹- آیا تمامی ارجاعات در داخل متن و انتهای متن به صورت صحیح و علمی ارائه شده است که شائبه هیچ گونه سرقت ادبی وجود نداشته باشد؟

چک لیست ۲۵ خطای مربوط به مقاله نویسی

مرحله ۳- انتخاب مجله و ویرایش مقاله

سوال:

۱۰- آیا مجله مناسبی از نظر حوزه تخصصی، سطح، و رویکردهای نظری-روش شناختی انتخاب شده است؟

۱۱- آیا شناخت کامل و عمیقی از جنبه های آشکار و پنهان مجله انتخاب شده دارم؟ آیا مواردی هست که مقاله به صورت مناسبی با شرایط مجله تطبیق داده نشده است؟

۱۳- آیا تمامی ملاحظات مربوط به فرمت نگارش مجله در مقاله اعمال شده است؟

۱۴- آیا محدودیت اندازه مقاله که توسط مجله تعیین شده است به درستی رعایت شده است؟

۱۵- آیا مقاله هیچ گونه خطا نگارشی یا ویرایش دارد؟

چک لیست ۲۵ خطای مربوط به مقاله

نویسی
مرحله ۴- ارسال مقاله

سوال:

۱۶ آیا تمامی مشخصات نویسندگان یا مواردی که هویت نویسندگان مقاله را مشخص کند از ابتدا و متن مقاله حذف شده است؟

۱۷- آیا هیچ موردی در مقاله وجود دارد که ناقض حریم شخصی فرد یا سازمان باشد یا اطلاعات محرمانه ای را افشا کند؟

۱۸- آیا هیچ گونه تضاد منافی در فرآیند انجام پژوهش و مقاله وجود دارد که رفع یا اعلام نشده باشد؟

۱۹- آیا قبلا این مقاله به جای دیگری ارسال شده است؟

۲۰- آیا محتوای این مقاله به شکلی دیگر در جای دیگری منتشر شده است؟

چک لیست ۲۵ خطای مربوط به مقاله نویسی

مرحله ۵- بازنگری مقاله

سوال:

- ۲۱- آیا تمامی نظرات سردبیر و داوران به صورت صحیح درک شده است؟
- ۲۲- آیا تمامی نظرات سردبیر و داوران به صورت کامل در مقاله اعمال شده است؟
- ۲۳- آیا نامه پاسخ به سردبیر و داوران به صورت کامل نوشته شده است؟
- ۲۴- آیا هیچ کدام از پاسخ های نوشته شده به سردبیر و داوران حالت احساسی و دفاعی دارد؟
- ۲۵- آیا مقاله بازنگری شده به صورت کامل ویرایش شده و به موقع ارسال شده است؟